

УДК 94 (477+510) «19» : 341.238

УКРАЇНСЬКО-КИТАЙСЬКІ ВЗАЄМОВІДНОСИНИ У ГАЛУЗІ КУЛЬТУРИ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Олександр Козій, Оксана Горбачик

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка,
82100, м. Дрогобич, Львівська обл., вул. Лесі Українки, 46
e-mail: olkoziy@gmail.com

У сучасному глобалізованому світі, великого значення для успішного розвитку нашої країни та ствердження вагомого авторитету на міжнародній арені, має використання можливостей міжнародної співпраці. Серед подібних чинників дуже важливим є залучення зарубіжних інвестицій до розвитку вітчизняної сфери технологічних процесів і виробництва, обмін науково-технічною інформацією, ознайомлення з історією та культурою інших країн, популяризація мови та традицій, активізація обмінів в освітянській галузі тощо.

Тому, зважаючи на постійно зростаючу роль Китаю на міжнародній арені, налагодження тісніших відносин із цією державою у політичній, економічній і культурній галузях повинно бути пріоритетом зовнішньополітичного курсу України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що на сьогодні в українській історіографії відсутні спеціальні праці, присвячені українсько-китайським взаємовідносинам початку ХХІ ст. Серед інших вітчизняних істориків, хто фахово долучається до вивчення цієї проблематики, слід відзначити В. Чумака і С. Нікішенка [11; 20], Л. Гайдукова [1] й І. Кіпцара [4], О. Сосюкіну [12] й О. Скрипник [13]. У статтях згаданих авторів характеризуються проблеми співробітництва України з далекосхідними та південно-східними регіонами Азії й аналізуються, зокрема, економічні й гуманітарні зв'язки нашої держави з Китаєм. Про плани співробітництва та результатами їх реалізації між міністерствами культури України та КНР на 2001-2006 рр., можемо дізнатися з праці О. Кіктенко «Нариси з історії українського китаєзнавства. ХVІІІ – перша половина ХХ ст.: дослідження, матеріали, документи» [3]. Ця монографія прис-

вячена не лише викладу історії формування українського китаєзнавства протягом вказаного періоду, але й відтворює наукові пріоритети України у галузі китаєзнавства, показує його мотивації та спрямування розвитку.

Отже метою статті є дослідження процесу розвитку українсько-китайських взаємовідносин у галузі культури на початку ХХІ ст.

Політичні відносини між Китайською Народною Республікою (КНР) й Україною були започатковані 27 грудня 1991 р. Саме тоді, КНР була у числі держав, які одними з перших визнали її самостійність. Незабаром, між обома країнами були встановлені дипломатичні відносини, що й було зазначено у підписаному в Києві спільному комюніке від 4 січня 1992 р. [15].

Формування договірно-правової основи українсько-китайського співробітництва у галузі культури було розпочато також у 1992 р. З 1992 по 1995 рр. була створена належна законодавча база цих відносин. В основу їх було покладено «Спільне українсько-китайське комюніке» [14], прийняте у ході візиту першого Президента України Л.М. Кравчука до КНР 31 жовтня 1992 р. У той же день було підписано «Договір між Урядом України й Урядом Китайської Народної Республіки про культурне співробітництво», в якому сторони домовилися заохочувати та підтримувати співробітництво у сфері культури шляхом обмінів діячами культури і мистецтва, художніми колективами, вченими, викладачами, літературою тощо [16].

Виходячи з того, що співпраця у гуманітарній сфері на сучасному етапі двосторонніх відносин є одним із пріоритетних напрямків – 24 травня 2004 р. була підписана

угода між Міністерством культури і мистецтв України та Міністерством культури КНР про створення спільної українсько-китайської Комісії з питань співробітництва у галузі культури [17]. Основною функцією створеної Комісії була практична реалізація основних напрямів співпраці у гуманітарній сфері й активізація інформаційного обміну та сприяння подальшому розвитку українсько-китайських взаємин у цій площині.

У 2002 р. в Пекіні відбулося 1-е засідання Спільної українсько-китайської Комісії з питань співробітництва у галузі культури. Під час перебування офіційної делегації міністерства у рамках засідання сторонами було підписано План співробітництва у галузі культури на 2002-2006 рр. На виконання цього плану вперше в історії українсько-китайських зв'язків 24 квітня – 1 травня 2002 р. у Пекіні було проведено Дні культури України в КНР. Українська делегація була представлена багатьма відомими артистами, художниками, фото та кіномитцями. Зокрема, було організовано виставку «Україна: Світ живопису», українського народно-декоративного мистецтва XIX-XX ст. та фотовиставку [12].

У наступні роки в КНР була проведена низка виставок і презентацій українських художників та архітекторів, зокрема художниць О. Яременко, К. Гутнікової-Михайлової та М. Гуйди, архітекторів І. Свистуна та І. Шевчук. Важливими є культурні обміни на рівні регіонів і міст двох країн. Так, наприклад, мерії Києва та Пекіна у 2009 р. провели культурно-мистецький захід «Київська осінь у Пекіні» [13].

На 2-ому засіданні Спільної українсько-китайської Комісії з питань співробітництва у галузі культури, яке відбулося у травні 2009 р. були підписані Плани співробітництва на 2009-2012 рр.

26 серпня – 9 вересня 2010 р. були організовані чергові Дні культури України в КНР. У рамках Днів культури України в Китаї відбулись виступи українського балету у двох містах КНР, а також виставка творів традиційної народної вишивки України у китайській столиці [6, 406]. Крім того, у ході зустрічей представників офіційних делегацій відповідних міністерств обговорювалися питання активізації співробітництва

між Україною та Китаєм у культурній, кінематографічній і туристичній сферах.

Задля підвищення ефективності українсько-китайської співпраці 20 квітня 2011 р. було підписано угоду про створення Комісії зі співробітництва між Україною та КНР [18]. Згідно підписаної угоди новостворена Комісія стала основним координаційним органом сприяння двосторонній співпраці. У рамках Комісії водночас було створено різнофахові Підкомісії, зокрема Підкомісію з питань співробітництва у галузі культури.

На сьогоднішній день було проведено три засідання Підкомісії з питань співробітництва у галузі культури. У листопаді 2011 р. у Києві відбулося 1-е засідання Підкомісії. 2-е засідання Підкомісії проходило 10 вересня 2013 р. у Пекіні. Традиційно на ньому обговорювалися актуальні питання українсько-китайських відносин у галузі культури. Зокрема, акцентувалася увага на важливості збереження історико-культурної спадщини народів обох країн. За результатами зустрічі було підписано низку двосторонніх документів, передусім Програму культурного співробітництва між Міністерством культури України та Міністерством культури Китайської Народної Республіки на 2013-2017 рр., а також угоду про співробітництво в архівній сфері [5].

15 жовтня 2015 р. у Києві відбулося 3-є засідання Підкомісії з питань співробітництва у сфері культури. Члени української та китайської частин Підкомісії відзначили вдаль виконання протоколу 2-ого засідання Підкомісії та підтвердили готовність сприяти обміну художніми колективами, телевізійною продукцією й інформацією у галузі кінематографії. Водночас була погоджена можливість проведення Днів культури України в КНР у 2016 р. та наступного засідання Підкомісії з питань співробітництва у сфері культури також у Китаї в 2017 р. [19].

Важливим кроком у справі популяризації культури та традицій України в КНР і навпаки, було створення 3 жовтня 2012 р. у Львові Міжнародної громадської організації «Культурно-дослідницький центр України та Китаю «Ланьхва». Назва МГО «Ланьхва» – це значення, яке складається з двох

об'єднаних слів Китаю та України, слово співзвучне з квіткою орхідеї. Ключовим напрямком діяльності МГО «Ланьхва» є сприяння поглибленню співпраці та взаємодії у різних сферах між українським і китайським народами й організація двостороннього обміну культурним досвідом за допомогою проведення спільних заходів і досліджень [11].

За сприяння «Ланьхва» впродовж останніх років у Львові відбулося чимало різноманітних заходів. Зокрема, 28 січня 2012 р. у Львівській національній музичній академії імені М.В. Лисенка відбувся концерт української камерної музики у рамках українсько-китайського проекту «Діалог двох культур». У концерті прозвучали твори композиторів XIX-XX ст., обробки українських народних пісень, а також твори композиторів-сучасників [9].

22 січня 2012 р. вперше у Львові відбувся Міжнародний фестиваль «Китайський Новий рік в Україні». Мешканці та гості міста могли не лише ознайомитися з традиціями святкування Нового року в Китаї, але й безпосередньо приймали участь у влаштованих організаторами дійствах: карнавальний парад-хода центральними вулицями Львова, новорічні конкурси, феєричне лазерне шоу, частування національною китайською їжею тощо [10].

У рамках цього ж фестивалю 6 лютого 2012 р. відбулося свято «Юань Сяо» (Свято небесних ліхтарів). Саме воно завершило зустріч китайського Нового року, яке ще називають святом «першої ночі». 9-10 лютого 2013 р. у Львові на пл. Ринок відбувся другий, а 30 січня – 2 лютого 2014 р. третій Міжнародний фестиваль «Китайський Новий рік в Україні» [9].

Важливо відзначити, що всі ці фестивалі відбувалися за належної підтримки посольства Китайської Народної Республіки в Україні. Побіжно за сприяння посольства України у Китайській Народній Республіці та у Монголії (за сумісництвом) в Пекіні у вересні 2014 р. було відкрито «Український Дім», метою якого є сприяння економічним, торговельним і культурним обмінам між Китаєм та Україною. Одним із пріоритетів своєї діяльності «Український Дім» вважає переклад китайською мовою інформації про

Україну.

Також посольство України в КНР постійно виступає ініціатором проведення культурно-мистецьких виставок, презентацій творчих досягнень музичних колективів і «круглих столів» з актуальних питань розвитку України. Так, упродовж першої половини 2015 р. у різних містах Китаю було проведено низку заходів культурно-мистецького спрямування. Серед інших, варто відзначити наступні заходи: міжнародна благодійна виставка малюнків дітей Донбасу на тему «Мир і війна очима дітей»; персональна виставка графічних робіт української художниці Альони Оласюк, яка привернула увагу багатьох китайських митців, зокрема експертів сучасного мистецтва; лекція відомого українського правозахисника, публіциста та релігієзнавця, віце-ректора Українського Католицького Університету Мирослава Мариновича на тему «Цінності в Україні сьогодні: суперечлива динаміка» тощо [8].

Отже, дипломатичні установи України в КНР, які на постійній основі організують патріотичні, культурно-мистецькі та благодійні заходи й акції, в яких активну участь беруть представники української громади та студентства, відіграють неабияку роль у налагодженні міждержавних відносин.

До сфери культурної дипломатії слід віднести й активну діяльність Китайського державного комітету з поширення китайської мови за кордоном, результатом якої було створення глобальної мережі китайських культурно-освітніх центрів – Інститутів Конфуція. Основним завданням інститутів є сприяння формуванню позитивного іміджу Китаю та розвиток дружніх взаємин з іншими країнами, через ознайомлення з китайською культурою та вивчення китайської мови.

За результатами переговорів китайських представників з різними українськими вищими навчальними закладами було прийнято рішення про створення першого Інституту Конфуція на базі Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка. Підписана з цього приводу угода від 20 жовтня 2006 р. відкривала можливість багатосторонньої співпраці [2]. Однак, станом на грудень 2015 р. Інститут

Конфуція та й ЛНПУ імені Тараса Шевченка тимчасово не працюють у зв'язку з ситуацією у регіоні пов'язаною з російською агресією, що розпочалася у 2014 р.

Сьогодні в Україні функціонують чотири Інститути Конфуція, в яких вивчаються китайська мова та культура: у Київському національному університеті імені Т. Шевченка та Харківському національному університеті імені В. Каразіна (2008 р.), у Південноукраїнському національному педагогічному університеті імені К. Ушинського (2012 р.) в Одесі та у Київському національному лінгвістичному університеті (2013 р.).

Також, варто згадати про відкриття Культурно-лінгвістичного центру Китаю у Полтавському університеті економіки і торгівлі 18 березня 2010 р. Створення Центру стало результатом співпраці університету з Інститутом Конфуція Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Культурно-лінгвістичний центр Китаю – штатний навчальний підрозділ університету, що сприяє задоволенню культурно-освітніх потреб студентів університету [7].

Загалом, функціонування Інститутів Конфуція й інших подібних освітньо-культурних центрів на території України є одним з найперспективніших напрямків співробітництва у галузі культури між Україною та Китайською Народною Республікою.

Таким чином, взаємовідносини України з Китаєм у гуманітарній галузі, культурі зокрема, є вельми важливими для нашої держави. Знайомство з культурними традиціями та вивчення мови обох країн, організація та проведення різноманітних культурних заходів, обмін інформацією, досвідом і кадрами, неодмінно сприятиме зближенню народів і зміцненню міждержавних відносин. А це, відповідно, позитивно впливатиме на поглиблення політичного й економічного співробітництва.

Перспективним напрямом докладного вивчення даної теми може бути дослідження українсько-китайської співпраці у медичній, спортивній, кінематографічній і туристичній сферах.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Гайдуков Л. Основна на сьогодні тенденція. Українсько-китайські відносини / Л. Гайдуков // Політика і час.

– 2001. – № 7. – С. 57-61.

2. Інститут Конфуція при ЛНУ імені Т. Шевченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://confucius.lnpu.edu.ua/index.htm>

3. Кікченко О. Нариси з історії українського китайознавства. XVIII – перша половина XX ст.: дослідження, матеріали, документи / О. Кікченко. – К.: Інститут сходознавства НАН України, 2002. – 194 с.

4. Кіпцар І.А. Діяльність спільної українсько-китайської комісії з науково-технічного співробітництва як фактор оптимізації сучасних двосторонніх відносин України і КНР / І.А. Кіпцар // Східний світ. – 2007. – № 4. – С. 53-56.

5. Кісіль І.М. Друге засідання українсько-китайської Підкомісії з питань співробітництва у сфері культури. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.archives.gov.ua/Publicat/AU/AU_5_2013/13.pdf

6. Костенко Ю. Від відносин дружби і співробітництва до стратегічного партнерства / Ю. Костенко // Україна дипломатична. – 2011. – Вип. 12. – С. 385-408.

7. Культурно-лінгвістичний центр Китаю у Полтавському університеті економіки і торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.puet.edu.ua/en/kulturno-lingvistichniy-centr-kitayu>

8. Культурно-гуманітарне співробітництво між Україною та Китаєм // Посольство України в КНР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://china.mfa.gov.ua/ua/ukraine-cn/culture>

9. Міжнародна громадська організація «Культурно-дослідницький центр України та Китаю «Ланьхва» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lanhua-ua.org/>

10. Міжнародний фестиваль «Китайський Новий рік в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uamaps.net/zahidna-ukraina/lviv/festivali-lviv/festival-китайський-новий.html>

11. Нікішенко С. Україна – Китай: стелися, шовковий шлях / С. Нікішенко // Віче. – 1997. – № 4. – С. 134-142.

12. Сосюкіна О.О. Розвиток відносин України та Китаю в гуманітарній сфері: друга половина XX ст. / О.О. Сосюкіна // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]. Сер.: Історія. – 2012. – Т. 207, Вип. 195. – С. 25-29.

13. Скрипник О.М. Україно-китайські відносини на початку XXI ст. / О.М. Скрипник // Всесвітня історія та актуальні проблеми міжнародних відносин: статті та матеріали Міжнар. наук.-прак. конф. (7-8 квітня 2010 р., м. Луганськ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/6789/364/1/Ukrayino-kytays'ki%20vidnosyny.pdf>

14. Спільне українсько-китайське комюніке [31 жовтня 1992 р.] // Політика і час. – 1993. – № 1. – С. 78-79.

15. Спільне Комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Китайською Народною Республікою і Україною (04.01.1992) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/156_006

16. Угода між Урядом України та Урядом Китайської Народної Республіки про культурне співробітництво (31.10.1992) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/156_018

17. Угода між Міністерством культури і мистецтв України та Міністерством культури Китайської Народної Республіки про створення спільної українсько-китайської Комісії з питань співробітництва в галузі культури (24.05.2004) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/156_059

18. Угода між Урядом України та Урядом Китайської Народної Республіки про створення Комісії зі співробітництва між Урядом України та Урядом Китайської Народної Республіки (20.04.2011) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/156_079

19. У Мінкультури підписали Протокол III засідання українсько-китайської Підкомісії з питань співробітництва у сфері культури [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248557050&cat_id=244277212

20. Чумак В. Проблема перспективного партнерства України у регіонах Далекого Сходу та Південно-Східної Азії / В. Чумак, С. Нікіщенко // Стратегічна панорама. – 2000. – № 3-4. – С. 76-79.

Козій Олександр, Горбачик Оксана *Українсько-китайські взаємини у галузі культури на початку XXI століття*

У статті досліджується один із аспектів українсько-китайських взаємовідносин. Розглянуто відносини України та Китаю у галузі культури на початку XXI ст. Авторами відзначено значний вплив зближення двох країн та зміцнення співробітництва у гуманітарній сфері на всі інші ділянки співпраці, такі як політична, економічна та військово-технічна. Зроблено висновок про те, що взаємовідносини України з Китаєм у гуманітарній галузі, культурі зокрема, є вельми важливими для нашої держави.

Ключові слова: галузь культури, мистецькі зв'язки, Китай, китаєзнавство, культурно-освітні центри

Козій Олександр, Горбачик Оксана *Українсько-китайские взаимоотношения в отрасли культуры в начале XXI века*

В статье исследуется один из аспектов украинско-китайских взаимоотношений. Рассмотрены отношения Украины и Китая в отрасли культуры в начале XXI в. Авторами отмечено значительное влияние сближения двух стран и укрепления сотрудничества в гуманитарной сфере на все другие участки сотрудничества, такие как политическая, экономическая и военно-техническая. Сделан вывод о том, что взаимоотношения Украины с Китаем в гуманитарной отрасли, культуре в частности, является весьма важными для нашего государства.

Ключевые слова: отрасль культуры, художественные связи, Китай, китаеведение, культурно-просветительные центры

Kozii Olexander, Horbachyk Oksana *The Ukrainian-Chinese relations in the field of culture in the early twenty-first century*

This article examines one of the aspects of Ukrainian-Chinese relations and discusses the relationship between Ukraine and China in the field of culture in the early XXI century. The authors note a significant rapprochement between the two countries and extension of cooperation in the humanitarian sphere towards other areas, such as political, economic and military-technical. The authors conclude that the relationship with China in the humanitarian sector, cultural in particular, is very important for Ukraine.

Keywords : cultural industry, artistic relations, China, sinology, cultural and educational centers

Рецензенти:

Тихонов А.К., д.і.н., професор

Шкляж Й.М., д.і.н., професор

Надійшла до редакції 15.01.2016 р.